

१. बीउ बिजन

विभिन्न बालीका सूचित जातहरु (६५ वटा बालीका ६२३ वटा जातहरु)

१.१ अन्न बाली

क) चैते धान

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	सि.एच.४५	२०२३ (१९६६)	118	3.5	तराई, भित्रीमधेश तथा मध्य पहाड
2.	विन्देश्वरी	२०३८ (१९८१)	128	4.0	तराई र भित्रीमधेश
3.	चैते २	२०४४ (१९८७)	125	4.8	तराईको सिञ्चित भूमि
4.	चैते ४	२०४४ (१९८७)	118	4.5	तराईको सिञ्चित भूमि
5.	चैते ६	२०४८ (१९९२)	123	4.8	तराई र भित्रीमधेश (३०० मिटरसम्मको उचाईको सिञ्चित भूमि)
6.	हर्दिनाथ १	२०६० (२००४)	120	4.03	तराई, भित्रीमधेश, रिभर बेसिन ८०० मिटरसम्म

ख) वर्षे धान

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	ताईचुङ्ग १७६	२०२४ (१९६६)	144	7.9	मध्यपहाड र उपत्यका
2.	चाईनुङ्ग २४२	२०२४ (१९६६)	144	7.3	पहाड
3.	ताईनान १	२०२४ (१९६६)	144	6.6	पहाड
4.	चाइनान २	२०२४ (१९६६)	143	7.8	पहाड
5.	मसुली	२०३० (१९७३)	155	3.5	तराई र भित्रीमधेश
6.	जानकी	२०३६ (१९७९)	135	4.5	तराई र भित्रीमधेश
7.	सावित्री	२०३६ (१९७९)	140	4.0	तराई र

					भित्रीमधेश
8.	हिमाली	२०३९ (१९८२)	149	6.4	पहाड
9.	कन्चन	२०३९ (१९८२)	143	7.3	पहाड
10.	खुमल ३	२०४१ (१९८३)	130	6.5	मध्य पहाड
11.	खुमल २	२०४४ (१९८७)	142	5.6	काठमाडौं उपत्यका तथा समान हावापानी भएको ३००० फीटदेखि ४५०० फीटसम्म उचाइको मध्य पहाड
12.	खुमल ४	२०४४ (१९८७)	144	6.3	काठमाडौं उपत्यका तथा समान हावापानी भएको ३००० फीटदेखि ४५०० फीटसम्म उचाइको मध्य पहाड
13.	मकवानपुर १	२०४४ (१९८७)	150	4.3	ढुङ्गे कीराको प्रकोप भएको तराई
14.	घैया २	२०४४ (१९८७)	113	3.4	तराईको असिंचित पाखा
15.	पालुङ्ग २	२०४४ (१९८७)	172	6.1	शितोष्ण हावापानी भएका मकवानपुर जिल्लाको पालुङ्ग सरहका पहाडीक्षेत्र
16.	खुमल ५	२०४७ (१९९०)	154	6.7	१००० मिटरदेखि १४०० मिटरसम्म उचाइ भएका पश्चिमी मध्यपहाडी क्षेत्रहरु जस्तै पर्वत, वाग्लुङ्ग, म्याग्दी
17.	खुमल ७	२०४७ (१९९०)	146	7.0	१००० मिटरदेखि १४०० मिटरसम्म उचाइ भएका पश्चिमी

					मध्यपहाडी क्षेत्रहरु जस्तै पर्वत, वाग्लुङ्ग, म्याग्दी
18.	खुमल ९	२०४७ (१९९०)	148	6.7	१००० मिटरदेखि १४०० मिटरसम्म उचाइ भएका पश्चिमी मध्यपहाडी क्षेत्रहरु जस्तै पर्वत, वाग्लुङ्ग, म्याग्दी
19.	छोमरोङ्ग	२०४७ (१९९१)	164	4.2	नेपालको पूर्वी एवं पश्चिमी क्षेत्रको १४०० मिटरदेखि २००० मिटरसम्म उचाइ भएको उच्च पहाड र चिसो हावापानी भएको मध्यपहाड
20.	राधा ७	२०४८ (१९९२)	148	3.5	तराई, भित्रीमधेश र सोसरह हावापानी भएको अकाशे खेती गरिने क्षेत्र
21.	राधाकृष्ण ९	२०४८ (१९९२)	150	3.8	तराई, भित्रीमधेश र सो सरह हावापानी भएको सिञ्चित भूमि
22.	राधा ४	२०५२ (१९९५)	125	3.2	मध्यपश्चिम र सुदूरपश्चिम तराई (कपिलवस्तु, दाङ्ग, वर्दिया, बाँके, कैलाली र कञ्चनपुर)
23.	राधा ११	२०५२ (१९९५)	148	4.0	मध्यतराई (पर्सा, वारा, रौतहट, सर्लाही, महोत्तरी र धनुषा)
24.	राधा १२	२०५२ (१९९५)	155	4.6	पूर्वी तराई

25.	माछापुच्छे ३	२०५३ (१९९६)	174	5.0	१४०० मिटरदेखि २००० मिटरसम्म उचाइको चिसो हावापानी भएको मध्यदेखि उच्च पहाडसम्म (लुम्ले, घान्द्रुक र छोमरोङ्ग क्षेत्र)
26.	खुमल ६	२०५६ (१९९९)	155	7.8	काठमाडौं उपत्यका एवं सो सरहको हावापानी हुने ठाउँ
27.	रामपुर मसुली	२०५६ (१९९९)	135	5.7	तराई, भित्रीमधेश, बेंशी एवं मध्यपहाडको ९०० मिटर उचाईसम्म अथवा मसुली धान लगाउन सकिने सबै क्षेत्र
28.	चन्दननाथ १	२०५८ (२००२)	191	5.05	जुम्ला वा सो सरहका हावापानी भएको क्षेत्र
29.	चन्दननाथ ३	२०५८ (२००२)	192	5.3	जुम्ला वा सो सरहको हावापानी भएको क्षेत्र
30.	मन्जुश्री २	२०५८ (२००२)	149	10.08	काठमाडौं उपत्यका
31.	खुमल ११	२०५८ (२००२)	144	8.5	काठमाडौं उपत्यका
32.	लोकतन्त्र	२०६३ (२००६)	125-130	3.6	तराई, भित्रीमधेश, तल्लो पहाड र मध्यपहाडका नदी किनारा
33.	मिथिला	२०६३ (२००६)	145-150	3.5-4.5	तराई, भित्रीमधेश र मध्यपहाडको बेंसी

34.	राम	२०६३ (२००६)	130-137	4.0-7.2	तराई, भित्रीमधेश (शिवालिक उपत्यका, मकवानपुर, चितवन र नवलपरासी)
35.	वर्षे ३००४	२०६३ (२००६)	157	3.8	तराई र भित्रीमधेश
36.	पोख्रेली जेठोबुढो	२०६३ (२००६)	180-185	2.6	पोखरा उपत्यका र यस आसपासका क्षेत्रहरु (६०० देखि ९०० मिटर उचाई)
37.	खुमल ८	२०६३ (२००७)	158	7.7	मध्य पहाड र तल्लो पहाड
38.	सुनौलो सुगन्धा	२०६४(२००८)	151	3.8	तराई, भित्रीमधेश
39.	घैया १	२०६६ (२०१०)	115	2.5-3.5	असिंचित गुडबिलम तराई, टार तथा मध्यपहाडका उपत्यका
40.	लल्का बास्मति	२०६६ (२०१०)	150	2.5-3.5	मध्य तथा पूर्वी तराई
41.	हर्दीनाथ २	२०६६ (२०१०)	125	3.1-4.2	तराई तथा भित्रीमधेश
42.	तरहरा १	२०६६ (२०१०)	113-125	4.2	मध्य तथा पूर्वी तराई
43.	डि. वाई. १८ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	118	9.17	तराई तथा भित्रीमधेश
44.	डि. वाई. २८ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	120	8.86	तराई तथा भित्रीमधेश
45.	डि. वाई. ६९ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	125	9.52	तराई तथा भित्रीमधेश
46.	खुमल-१०	2068(२०११)	136(107-170)	4.78	काठमाण्डौ उपत्यका र सो सरहको हावापानी भएका

					पहाडी क्षेत्र
47.	खुमल-१३	2068(२०११)	144(117-183)	4.17	काठमाण्डौ उपत्यका र सो सरहको हावापानी भएका पहाडी क्षेत्र ।
48.	सुख्खा धान — १	2068(२०११)	123-125	3.2-4.2	पुर्वि तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडको ५०० मिटरसम्मका बेसी तथा टार ।
49.	सुख्खा धान — २	2068(२०११)	122-124	2.3-3.5	पुर्वि तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका ५०० मिटरसम्मका बेसी तथा टार
50.	सुख्खा धान — ३	2068(२०११)	122-125	2.5-3.6	पुर्वि तथा पश्चिमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका ५०० मिटरसम्मका बेसी तथा टार
51.	बर्षे — २०१४	2068(२०११)	135-140	3.8	तराई
52.	स्वर्णा सब —१	2068(२०११)	150-155	4-5	तराई, तथा भित्री मधेश र मध्य पहाडका ५०० मिटरसम्मका बेसीको सिंचित तथा घोल क्षेत्र ।
53.	बर्षे — १०२७ (पञ्जीकरण मात्र)	2068(२०११)	121	3.3	असिंचित तराई र मध्य पहाडका १००० मिटरसम्मका बेसी तथा टार अर्धसिंचित तथा असिंचित क्षेत्र ।
54.	साँवा मसुली सब —१	2068(२०११)	145-150	3.5-4	तराई, तथा भित्री मधेश र मध्य पहाडका ५०० मिटरसम्मका बेसीको सिंचित

					तथा घोल क्षेत्र ।
55.	तारा, (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	116	5.1	तराई र भित्रि मधेस
56.	सुरज , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	123	5.77	तराई र भित्रि मधेस
57.	पृथ्वी , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	124	6.0	तराई र भित्रि मधेसको सिचित क्षेत्र
58.	एराईज — ६४४४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	122	4.43	तराई र भित्रि मधेसको सिचित क्षेत्र
59.	पि. एच. बी. — ७१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	129	5.16	तराई ÷ सिचित
60.	यु. एस. — ३१२ , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	132	5.4-6	सर्लाही देखि बांके सम्मको तराई र भित्रि मधेश
61.	च्याम्पीयन , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	136	5.15	सर्लाही देखि बांके सम्मको तराई र भित्रि मधेश
62.	राजा , F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	126	4.94	सर्लाही देखि बांके सम्मको तराई र भित्रि मधेश
63.	आर.एच. — २५७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	123	4.99	तराई र भित्रि मधेस
64.	गोरखनाथ — ५०९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	123	4.82	तराई र भित्रि मधेस
65.	लोकनाथ — ५०५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	129	4.79	तराई र भित्रि मधेसको सिचित क्षेत्र
66.	पि. ए. सि. —	२०६८ (२०११)	123	7.79	तराई र भित्रि

	८०१, F1(पञ्जीकरण मात्र)				मधेसको सिंचित क्षेत्र
67.	रेशमा — ७८६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	120	4.91	पुर्वि तराईको सिन्चीत क्षेत्र
68.	बैशाली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	121	6.35	पुर्वि तराईको सिन्चीत क्षेत्र
69.	लेकाली धान — १	२०७१(२०१४)	158	4.07	१५००— २६०० मिटर सम्मको उच्च पहाडी क्षेत्र ।
70.	लेकाली धान — ३	२०७१(२०१४)	152	3.9	१५००— २६०० मिटर सम्मको उच्च पहाडी क्षेत्र ।
71.	सुख्खा धान — ४	२०७१(२०१४)	118-125	2.7-4	तराई र भित्रि मधेसको असिंचित खेत र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईको टार बेसी ।
72.	सुख्खा धान — ५	२०७१(२०१४)	125	3.2-4.2	तराई र भित्रि मधेसको असिंचित खेत र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईको टार बेसी ।
73.	सुख्खा धान — ६	२०७१(२०१४)	120-125	3-4	तराई र भित्रि मधेसको असिंचित खेत र मध्य पहाडको ५०० मिटर उचाईको टार बेसी ।
74.	सिन्दुरी (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२(२०१५)	135-145	4-5	तराई र भित्री मधेस
75.	सुन्दरम (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	120-125	4.4-5.3	तराई र भित्री मधेस
76.	डेल्टा रानी	२०७२ (२०१५)	124-128	3.9-5	तराई र भित्री

	(पञ्जीकरण मात्र)				मधेस
77.	आकाश (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	120-125	6-6.3	तराई र भित्री मधेस
78.	गरिमा (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	130-135	5.8-6.3	तराई र भित्री मधेस
79.	डि आर एच ७७५ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	125-130	5.6	तराई र भित्री मधेस
80.	डि आर एच ७४८ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	130-135	6.5	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र
81.	एराइज ६४४४ गोल्ड (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	130	5.1	बाँकेदेखि पूर्वको तराई र भित्री मधेश
82.	एराइज तेज गोल्ड (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	135	5.3	बाँकेदेखि पूर्वको तराई र भित्री मधेश
83.	जि के ५०१७ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	127	5.1-5.4	तराई र भित्री मधेश
84.	सुपर १२५ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	128-133	5.3-6.3	तराई र भित्री मधेशको सिंचित तथा अर्धसिंचित क्षेत्र
85.	सुपर ११५ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	120-125	5-6	तराई र भित्री मधेशको सिंचित तथा अर्धसिंचित क्षेत्र
86.	शान्ती (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	120-130	5-6	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र
87.	सुधा (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	125-130	5-6	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र
88.	यु एस ३२३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	120-130	4-5	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र
89.	यु एस ३८२ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	120-125	5-6	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र
90.	राधा १४	दृण्ठघ(२०१६)	132-135	4.4	तराई, भित्री मधेश, रिभर वेसिनर उपत्यकाको

					७०० मिटर उचाई सम्मको
91.	सुगन्धित धान १	(२०१६)	142-145	4.5	तराई, भित्री मधेश, रिभर वेसिनर उपत्यकाको ७०० मिटर उचाई सम्मको

(ग) मकै

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	खुमल पहेलो	२०२२ (१९६५)	120-130	4.9	मध्यपहाड
2.	रामपुर कम्पोजिट	२०३२ (१९७५)	110-115	4.4	तराई, भित्रीमधेश, बेंसी र मध्यपहाड
3.	अरुण २	२०३९ (१९८१)	80-90	2.2	तराई, मध्यपहाड
4.	मनकामना १	२०४४ (१९८७)	120-130	4.0	मध्यपहाड (हिउँदमा तराई क्षेत्रमा पनि लगाउन सकिने)
5.	गणेश २	२०४६ (१९८९)	150-180	3.5	उच्च पहाड (हिउँदमा तराई र भित्रीमधेशमा पनि लगाउन सकिने)
6.	रामपुर २	२०४६ (१९८९)	105-110	4.0	तराई, भित्रीमधेश, बेंशी र टार
7.	अरुण १	२०५२ (१९९५)	9.0-100	4.0	पश्चिमताराई र मध्य पहाड
8.	गणेश १	२०५४ (१९९७)	175	5.0	उच्च पहाड
9.	मनकामना ३	२०५९ (२००२)	142	5.5	पूर्वाञ्चल, मध्यमाञ्चल र पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रका मध्य पहाडी क्षेत्र (१००० मिटरदेखि १७०० मिटरसम्मको उचाईको लागि)
10.	गौरव हाईब्रिड	२०६१ (२००३)	110-150	8.1	तराई र

	मकै				भित्रीमधेश (हिउँदे खेतीको लागि)
11.	देउती	२०६३ (२००६)	130-135	5.7	मध्यपहाड
12.	सितला	२०६३ (२००६)	130-135	6.08	पहाड
13.	मनकामना ४	२०६५ (२००८)	117	5.3	नेपालको पूर्व देखि पश्चिम सम्म मध्य पहाडको १६०० मिटर भन्दा तल
14.	पोसिलो मकै १	२०६५ (२००८)	145-155	5.3	नेपालको पूर्व देखि पश्चिम सम्म मध्य पहाडको १६०० मिटर भन्दा तल
15.	मनकामना ५	२०६६ (२०१०)	140-145	5.27	कर्णाली पूर्वका मध्यपहाड
16.	मनकामना ६	२०६६ (२०१०)	140-145	5.34	पूर्वी- मध्यपश्चिम पहाड
17.	बायो ९६८१,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	90-110	6.5-8	मध्यमाञ्चल षेत्रको मध्यपहाड- बर्षे मौसम पूर्वी तराई- हिउँदे मौसम
18.	राजकुमार F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	100-110	8-9	तराई,भित्री मधेश, रिभर वेसिन, भ्याली र तल्लो पहाडी भेगको ७०० मिटर उचाई सम्म
19.	नुतन (के.एच १०१, F1) (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	90-92	6.5-8	तराई, भित्री मधेश, रिभर वेसिनर उपत्यकाको ७०० मिटर उचाई सम्मको
20.	सुपर ९०० एम., F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	120-160	8-12	मध्य तराई — हिउदे तथा बर्षे मौसम
21.	डिकेसी ९०८१,F1	२०६७ (२०११)	120-160	10-12	मध्य तराई — हिउदे मौसम

	(पञ्जीकरण मात्र)				(कार्तिक — माघ)
22.	अल राउण्डर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०११)	120-160	7-10	तराई क्षेत्रमा — हिउदे तथा बर्षे मौसम
23.	डिकेसी ७०७४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०११)	85-95	6-8	मध्यमाञ्चल क्षेत्रको मध्य पहाड — वर्षे मौसम मध्य तराईमा — बसन्ते मौसम
24.	३० पी ३०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०११)	100-155	6-7	मध्यमाञ्चल क्षेत्रको मध्य पहाड — वर्षे मौसम तराई — हिउदे मौसम
25.	३० बि ११, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०११)	105-120	8-9	मध्यमाञ्चल क्षेत्रको मध्य पहाड— वर्षे मौसम
26.	बिस्को — ९४० F1 (पञ्जीकरण मात्र))	२०६८ (२०११)	135-140	7.13	मध्य तराई र पहाड
27.	सि — १९२१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	140-167 (Winter) 105-110 (Rainy)	5.14-7.5	पुर्वि तथा मध्य तराई र मध्य पहाडको बेसी तथा टार ।
28.	सि. पि. — ८०८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	130-140 (Winter) 110-120 (Rainy)	9.95	पुर्वि तथा मध्य तराई
29.	सि. पि. — ६६६, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	110-120	6.97	पुर्वि तथा मध्य तराई
30.	गोदावरी — ९८९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	105	7.36	पुर्वि तथा मध्य तराई, र मध्य पहाडको बेसी तथा टार ।
31.	अर्ली — २, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	105	5.69	पुर्वि तथा मध्य तराई, र मध्य पहाडको बेसी तथा टार ।

32.	टि. सि. एस.— ९६९६, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	110	8.34	मध्य तराई
33.	रामपुर हाईब्रिड — २	२०६९ (२०१२)	130-160 (Winter) 125 (Rainy)	7.0 (Winter) 3.55 (Rainy)	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
34.	आर. एम. एल.— ४ (Inbred line)	२०६९ (२०१२)			नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
35.	एन. एम. एल.— २(Inbred line)	२०६९(२०१२)			नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
36.	आदित्य—९२९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	121 (Days to silking)	7.2	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
37.	प्रोग्रो— ४६४२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	115 (Days to silking)	8.29	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
38.	बिस्को— ९४० नयाँ, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	119(Days to silking)	7.74	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
39.	सि. पी.— ८३८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	119 (Days to silking)	7.11	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
40.	१० भि १०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	116 (Days to silking)	7.46	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
41.	डि. एम. एच.— ७३१४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	123 (Days to silking)	6.66	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
42.	डि. एम. एच.— ८४९ F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	113 (Days to silking)	6.85	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
43.	एम. एम.— ११०७, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	123(Days to silking)	9.0	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
44.	डेकाल्ब डवल,	२०६९ (२०१२)	118(Days to	6.79	नारायणी नदि

	F1 (पञ्जीकरण मात्र)		silking)		पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
45.	बिग बोस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	116(Days to silking)	8.39	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
46.	एन. एम. एच.— ७३१ F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	115(Days to silking)	7.92	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
47.	पायोनियर— ३५२२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	122(Days to silking)	8.65	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
48.	पायोनियर— ३७८५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	125(Days to silking)	8.45	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
49.	९२२०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	117(Days to silking)	7.67	तराई, भित्रि मधेश, रिभर वेसिनर उपत्यकाको ७०० मिटर उचाई सम्मको
50.	टि.एक्स —३६९, F1,(पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	124(Days to silking)	9	तराई, भित्रि मधेश, रिभर वेसिनर उपत्यकाको ७०० मिटर उचाई सम्मको
51.	सि.—१९४६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	116(Days to silking)	9.7	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेश तथा तराई
52.	खुमल हाब्रिड मके (२)	२०७१ (२०१४)	152 – Winter 138 - Summer	9.08 8.5	मध्य पहाडी क्षेत्रमा वर्षा याममा र तराई तथा भित्रि मधेसमा हिउदे मौसममा ।
53.	के वाई एम(३३)	२०७१ (२०१४)	68 (Days to silking)	2.5	मध्य पहाडी क्षेत्रमा वर्षा याममा र तराई तथा भित्रि मधेसमा हिउदे मौसममा ।

54.	के वाई एम (३५	२०७१ (२०१४)	66(Days to silking)	1.5	मध्य पहाडी क्षेत्रमा वर्षा याममा र तराई तथा भित्री मधेशमा हिउदे मौसममा ।
55.	रेशुङ्गा कम्पोजीट	२०७१ (२०१४)	127	5.2	मध्य तथा पश्चिमाञ्चल क्षेत्रको ७०० देखि १४०० मिटर उचाइको पहाडी क्षेत्र ।
56.	गुल्मी (२ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	125	5.4	गुल्मी र अर्घाखाँची जिल्लाको ७०० देखि १४०० मिटर उचाइको क्षेत्र ।
57.	अरुण ३	२०७२ (२०१५)	100	3.9	मध्यपश्चिमदेखि पूर्वको तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड । तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र वसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृष्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने ।
58.	अरुण ४	अरुण ४	113-115	4.2	मध्यपश्चिमदेखि पूर्वको तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड । तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र वसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृष्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने ।
59.	अरुण ६	२०७२ (२०१५)	90	3.5	मध्यपश्चिमदेखि पूर्वको तराई, भित्री मधेश र

					मध्य पहाड । तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र वसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृष्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने ।
60.	रामपुर हाईब्रिड ४	2073 (२०१६)	155-165	6.95	तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मिटर सम्म
61.	आर.एम.एल.३२ (ईनब्रेड लाईन)	2073 (२०१६)			तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मिटर सम्म
62.	आर.एम.एल. १७ (ईनब्रेड लाईन)	2073 (२०१६)			तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मिटर सम्म
63.	रामपुर हाईब्रिड ६	2073 (२०१६)	158-165	6.8	तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मिटर सम्म
64.	आर.एम.एल.४ (ईनब्रेड लाईन)	2073 (२०१६)			तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मिटर सम्म
65.	जि.के. ३१४०	2073 (२०१६)	175	6.4	नारायणी नदी देखी पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजनको लागी ७०० मिटर सम्म
66.	जि.के. ३११४	2073 (२०१६)	170	6.5	नारायणी नदी देखी पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजनको लागी ७०० मिटर सम्म
67.	एन.एम.एच. ७१३	2073 (२०१६)	175	6.3	नारायणी नदी देखी पूर्वी तराई र भित्री मधेशको

					हिउदे सिजनको लागी ७०० मिटर सम्म
68.	एन.एम.एच. १२४७	2073 (२०१६)	177	6.07	नारायणी नदी देखी पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउदे सिजनको लागी ७०० मिटर सम्म
69.	पि.३३९६	2073 (२०१६)	165	6.29	नारायणी नदी देखी पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउदे सिजनको लागी ७०० मिटर सम्म
70.	३०२२	2073 (२०१६)	170	6.3	नारायणी नदी देखी पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउदे सिजनको लागी ७०० मिटर सम्म
71.	३०३३	2073 (२०१६)	170	6.4	नारायणी नदी देखी पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउदे सिजनको लागी ७०० मिटर सम्म
72.	बिस्को एक्स ८१	2073 (२०१६)	175	9.6	नारायणी नदी देखी पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउदे सिजनको लागी ७०० मिटर सम्म
73.	बिस्को ९७ गोल्ड	2073 (२०१६)	180	8.2	नारायणी नदी देखी पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउदे सिजनको लागी ७०० मिटर सम्म

(घ) गहुँ

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	लेर्मा ५२	२०१७ (१९६०)	176	5.0	मध्यपहाड
2.	आर.आर. २१	२०२७ (१९७१)	116-160	4.0	तराई र पहाड
3.	यु.पी. २६२	२०३५ (१९७८)	122	4.0	तराई
4.	नेपाल २९७	२०४२ (१९८५)	117	5.0	तराई
5.	अन्नपूर्ण १	२०४५ (१९८८)	168	5.5	१००० मिटर उचाइ भन्दा माथिको पहाड
6.	अन्नपूर्ण ३	२०४७ (१९९१)	165	5.5	लुम्ले र पाख्रीवास क्षेत्रको ११०० मिटरदेखि १७०० मिटर उचाइसम्मको भूमि
7.	बी.एल. १०२२	२०४८ (१९९१)	120	5.0	नारायणी नदीदेखि पश्चिमको तराई, टार र १००० मिटरसम्म उचाई भएका उपत्यकाहरु
8.	भृकुटी	२०५१ (१९९४)	120	5.0	तराई, टार र १००० मिटरसम्म उचाइ भएका उपत्यकाहरु
9.	अन्नपूर्ण ४	२०५१ (१९९४)	161	5.0	मध्य र उच्च पहाड
10.	बी.एल. ११३५	२०५१ (१९९४)	115	5.0	तराई, टार र १००० मिटरसम्म उँचाई भएका उपत्यकाहरु
11.	अच्युत	२०५४ (१९९७)	125	4.5	तराई, टार र १००० मिटरभन्दा कम उचाइ भएका उपत्यकाको सिञ्चित र मध्यम तथा उच्च उर्वराभूमि

12.	रोहिणी	२०५४ (१९९७)	119	4.1	तराई, टार र १००० मिटरभन्दा कम उचाइ भएका उपत्यकाको सिञ्चित र मध्यम तथा उच्च उर्वराभूमि
13.	पासाङ्गल्हामु	२०५४ (१९९७)	178	6.7	मध्यपहाड जस्तै काठमाडौं र जुम्ला सरहको समान हावापानी भएको उच्च पहाड शब्द कान्ति २०५४ (१९९७) शठब्द छ।छ पहाडी क्षेत्रको मध्यम र उच्च उर्वरा भूमि
14.	बी.एल. १४७३	२०५६ (१९९९)	174	5.5	तराई, टार र १००० मिटरभन्दा कम उचाइ भएका उपत्यकाको सिञ्चित र मध्यम तथा उच्च उर्वराभूमि
15.	गौतम	२०६१ (२००४)	115	4.0	तराई, टार तथा ५०० मिटर भन्दा कम उचाई भएको उपत्यका
16.	डब्लु के १२०४	२०६४ (२००७)	119	3.4	मध्य पहाड र उच्च पहाड
17.	आदित्य	२०६६ (२०१०)			तराई, टार र ५०० मी. सम्मको उपत्यका
18.	एन.एल. ९७१	२०६६ (२०१०)			तराई, टार र ५०० मी. सम्मको उपत्यका
19.	विजय	२०६७ (२०११)			तराई, टार र ५०० मी. सम्मको

					उपत्यका
20.	गौरा ९घ्नी घट्टघछ०	२०६९ (२०१२)			उच्च पहाड
21.	धौलागिरी ९घ्नी घछणघ०	२०६९ (२०१२)			मध्य तथा उच्च पहाड
22.	तिलोत्तमा	२०७२ (२०१५)			ध्य तथा उच्च पहाड
23.	बाणगंगा	2073 (२०१६)			तराई, टार, हाचो उपत्यका ७०० मिटरसम्मको उचाईमा सिंचित र अर्ध सिंचित क्षेत्रको लागी
24.	स्वर्गद्वारी	2073 (२०१६)			मध्य तथा उच्च पहाड (७०० देखी १४०० मिटरसम्म) सिंचित तथा अर्ध सिंचित क्षेत्रको लागी

(ड) कोदो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	ओख्ले १	२०३७ (१९८०)	154-194	3.3	मध्य र उच्च पहा
2.	डल्ले १	२०३७ (१९८०)	125-151	3.3	तराई, भित्रीमधेश र मध्यपहाड
3.	काब्रे कोदो १	२०४७ (१९९०)	167	2.3	९०० मिटरदेखि १९०० मिटर उचाईसम्मको मध्यपहाडी क्षेत्रको पाखोबारी
4.	सैलुङ कोदो १	२०७२ (२०१५)	155	2.4	मध्यमाञ्चलदेखि मध्य पश्चिमाञ्चल क्षेत्रको १३०० देखि २२०० मि. उचाईको मध्य पहाड र उच्च पहाड
5.	काब्रे कोदो २	२०७२ (२०१५)	153	2.5	मध्यमाञ्चलदेखि

					मध्य पश्चिमाञ्चल क्षेत्रको ७०० देखि १८०० मि. उचाईको मध्य पहाड

(च) जौ

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	बोनस	२०३० (१९७४)	162	3.6	काठमाडौं उपत्यका र समान हावापानी भएको क्षेत्र
2.	एच.बी.एल ५६	२०३० (१९७४)	135	3.0	तराई र भित्रीमधेश
3.	गाल्ट	२०३० (१९७४)	157	2.3	तराई, भित्रीमधेश र पालुङ्ग उपत्यका
4.	सि.आई. १०४४८	२०३० (१९७४)	125	2.6	तराई र भित्रीमधेश
5.	केच	२०३१ (१९७५)	112	2.5	तराई र भित्रीमधेश
6.	सोलुउवा	२०४७ (१९९०)	177	1.9	मुस्ताङ्ग, मनाङ्ग र डोल्पाका २००० मिटर देखि ३००० मिटरसम्म उचाईका लेकाली क्षेत्र

(छ) फापर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस वर्ष
1.	मिठे फापर १	२०७२ (२०१५)	72	1.2	तराई र भित्री मधेशदेखि उच्च पहाडसम्म

२. दलहन

(क) भटमास

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	हार्डी	२०३५ (१९७७)	124	2.4	तराई र भित्रीमधेश
2.	रान्सम	२०४४ (१९८७)	145	1.0	मध्यपहाड र उपत्यका
3.	सेती	२०४६ (१९९०)	150	1.2	मध्यपहाड र उपत्यका
4.	क्व	२०४६ (१९९०)	123	2.5	तराई र भित्रीमधेश
5.	लुम्ले भटमास १	२०५३ (१९९६)	138-147	1.7	४०० मिटरदेखि १६०० मिटर उचाइसम्मको मध्यपहाड
6.	तरकारी भटमास १	२०६० (२००४)	120	2.3	मध्यपहाडी क्षेत्र ८०० मिटरदेखि १५०० मिटरसम्म
7.	पूजा	२०६३ (२००६)	125	1.6	तराई, भित्रीमधेश र मध्य पहाड

(ख) मुसुरो

क्र.सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	सिन्दुर	२०३६ (१९७९)	148	1.5	तराई, भित्रीमधेश र पहाड
2.	सिम्रिक	२०३६ (१९७९)	143	1.5	तराई, भित्रीमधेश र पहाड
3.	शिशिर	२०३६ (१९७९)	150	2.0	तराई, भित्रीमधेश र पहाड
4.	सिमल	२०४६ (१९९०)	143	4.1	तराई, भित्रीमधेश र मध्यपहाड
5.	शिखर	२०४६ (१९९०)	143	3.5	तराई, भित्रीमधेश र मध्यपहाड
6.	खजुरा १	२०५६ (१९९९)	128	1.5	मध्यपश्चिमाञ्चलदेखि सुदूर पश्चिमाञ्चलसम्मको धान र मकै लगाईने

					खेत
7.	खजुरा मुसुरो २	२०५६ (१९९९)	134	2.1	मध्यपश्चिमाञ्चलदेखि सुदूर पश्चिमाञ्चलसम्मको धान र मकै लगाईने खेत
8.	शितल	२०६१ (२००४)	134	1.1	सम्पूर्ण तराई र मध्यपहाड
9.	महेश्वर भारती	२०६४ (२००७)	111	1.4	काठमाण्डौ उपत्यका वा सो सरह, मध्य पहाडी क्षेत्रको टार तथा वेसी
10.	सगुन	२०६४ (२००७)	98	1.3	

(ग) चना

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	धनुष	२०३६ (१९७९)	144	1.8	तराई र भित्रीमधेश
2.	राधा	२०४४ (१९८७)	142	1.6	तराईका सुख्खा भाग र आकाशे पानीको भरमा खेती गर्न सकिने भूमि
3.	सीता	२०४४ (१९८७)	140	1.5	तराईका सुख्खा भाग र आकाशे पानीको भरमा खेती गर्न सकिने भूमि
4.	कोशेली	२०४७ (१९९०)	154	1.6	पश्चिम तराई र भित्रीमधेश
5.	कालीका	२०४७ (१९९०)	152	1.4	मध्य र पश्चिम तराई तथा भित्रीमधेश
6.	तारा	२०६४ (२००८)	135	1.4	तराई र मध्य पहाडको बेशी तथा टार
7.	अवरोधी	२०६४ (२००८)	135	1.3	तराई र मध्य पहाडको बेशी तथा टार

(घ) बोडी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	आकाश	२०४६ (१९९०)	73	1.0	तराई र भित्रीमधेश
2.	प्रकाश	२०४६ (१९९०)	60	0.8	तराई र भित्रीमधेश
3.	सूर्य	२०६१ (२००४)	77	1.3	मध्य र पश्चिम तराई, भित्रीमधेश
4.	डवल हार्भेष्ट (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	70-100	16-18	तराई र पहाड
5.	मालेपाटन — १	२०६८ (२०११)	75-90	0.8-1.0	तराई, भित्रीमधेश तथा मध्य पहाडका टार तथा होचा क्षेत्रहरु (३०० देखि १००० मी)

(ङ) रहर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	रामपुर अरहर १	२०४८ (१९९२)	197	1.5	चितवन, मकवानपुर र सर्लाही जिल्लाहरुको तराई र भित्रीमधेश
2.	बागेश्वरी	२०४८ (१९९२)	261	2.0	नुषा, सर्लाही र बाँके जिल्लाहरु

(च) मास

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	कालु	२०४६ (१९८९)	49	1.2	मध्यपहाड र उपत्यका

(छ) मुङ्ग

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	पुसा वैशाखी	२०३२ (१९७६)	60	1.5	तराई
2.	कल्याण	२०६३ (२००६)	60	0.69	तराई, चुरे पहाड र मध्यपहाड
3.	प्रतिक्षा	२०६३ (२००६)	63	0.686	तराई, चुरे पहाड र मध्यपहाड

३. तेलहन

(क) बदाम

क्र.सं.	बालीको जा	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	बी. ४	२०३७ (१९८०)	140	1.5	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड
2.	जनक	२०४५ (१९८९)	145	2.5	तराई, भित्रीमधेश र मध्यपहाडी क्षेत्रको सिंचाईको सुविधा नभएको बलौटे दोमट माटो भएको क्षेत्र
3.	ज्योती	२०५३ (१९९६)	137-153	2.0	तराई, भित्रीमधेश र मध्यपहाडी क्षेत्रको पानी नजम्ने तथा चिम्त्याइलो माटो नभएको क्षेत्र
4.	जयन्ती	२०५३ (१९९६)	115	2.2	, भित्रीमधेश र

					मध्यपहाडी क्षेत्रको पानी नजम्रे तथा चिम्त्याइलो माटो नभएको क्षेत्र छ राजर्षि २०६२ (२००५) जघट द।डब्ब तराई र भित्री मधेस
5.	राजर्षि	२०६२ (२००५)	136	2.84	तराई र भित्री मधेस
6.	वैदेही	२०६२ (२००५)	110	3.3	तराई र भित्रीमधेस

(ख) तोरी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	विकास	२०४६ (१९८९)	85-90	0.8	मध्यमाञ्चलदेखि सुदूरपश्चिमाञ्चलसम्मको तराई र भित्री मधेश
2.	लुम्ले १	२०५३ (१९९६)	89-153	0.9	पश्चिम क्षेत्रको ७०० मिटर उचाईभन्दा माथिको मध्यदेखि उच्च पहाड
3.	प्रगति	२०५३ (१९९६)	99	1.0	वी मध्यपहाड, तराई र भित्रीमधेशको असिञ्चित भूमि
4.	उन्नति	२०६२ (२००५)	86	1.04	राई, भित्री मधेश र कम उचाई भएको उपत्यकाको असिञ्चित क्षेत्र
5.	प्रीति	२०६२ (२००५)	83	1.26	तराई, भित्रीमधेश र कम उचाई भएको उपत्यकाको असिञ्चित क्षेत्र
6.	मोरङ तोरी — २	२०७० (२०१३)	83	0.7-0.9	तराई तथा मध्य तराई
7.	जे वाई — १६, F1	२०७० (२०१३)	160	1.8	तराई तथा भित्री मधेशको सिंचित तथा

	(पञ्जीकरण मात्र)				अर्ध सिंचित क्षेत्र
8.	सुर्खेत स्थानिय तोरी (३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	82-100	0.905	ध्य पश्चिमका तराई जिल्लाहरु बाँके, बर्दिया, दाङ, मध्य पहाडका, ,सुर्खेत, दैलेख सल्यान र भेरी नदि किनारका क्षेत्रहरु ।

(ग) रायो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	सिफारिस क्षेत्र	२०४५ (१९८९)	110-115	0.9	तराई र भित्रीमधेश
2.	कृष्णा	२०४६ (१९८९)	115	1.1	मध्यमाञ्चल देखि सुदूर पश्चिमाञ्चल सम्मको तराई र भित्रीमधेश

(घ) तेल

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	नवलपुर खैरो तेल १	२०५७ (२०००)	85	1.2	सिरहादेखि नेपालगञ्जसम्मका तराई
2.	नवलपुर झुसे तेल १	२०५७ (२०००)	1.3	0.65	तराई र भित्रीमधेश

४. औद्योगिक बाली

(क) सूती

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	बेलाचापी १	२०४६ (१९८९)	60-70	0.9	तराई

(ख) कपास

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	ट्याम्कट एस.पी. ३७	२०३४ (१९७७)	60-70	0.9	मध्यमाञ्चल र सुदूर पश्चिमाञ्चल

(ग) उखु

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	जीतपुर १	२०५३ (१९९६)	300-360	71.0	मध्यमाञ्चल र पश्चिमाञ्चलको सिंचित तराई
2.	जीतपुर २	२०५३ (१९९६)	300-360	92.0	मध्यमाञ्चल र पश्चिमाञ्चलको असिंचित तराई
3.	जीतपुर ३	२०६० (२००४)	300-360	79.2	तराई
4.	जीतपुर ४	२०६० (२००४)	300-360	86.0	तराई

(घ) जुट

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	इटहरी १ (सेतोपात)	२०५६ (१९९९)	118	3.4	पूर्वी तराई
2.	इटहरी २ (सुनौलो पात)	२०५६ (१९९९)	116	3.3	पूर्वी तराई

(ड) अदुवा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	कपुरकोट अदुवा १	२०५८ (२००१)	225-240	22-38	१६०० मिटर उचाईसम्मको भित्रीमधेश, मध्यपहाड र बेंसी
2.	कपुरकोट अदुवा २	2073 (२०१६)	240-260	32.75	भित्री मधेश, मध्य पहाड र बेसी १६०० मिटर उचाई सम्म

(च) हलेदो/बेसार

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	कपुरकोट हलेदो — १	२०७१ (२०१४)	245-260	27.8	मध्य पहाडको असिन्धीत पाखोबारी

५. तरकारी बाली

(क) आलु

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	कुफ्री ज्योति	२०४९ (१९९२)	110	23	पहाडमा वर्षे बालीको लागि माघ, फाल्गुण र चैत्र, हिउँदेबालीको लागि असोज र कार्तिकमा तथा कम वर्षा हुने पश्चिमका उच्च पहाडका लागि असार र साउन
2.	कुफ्री सिन्दुरी	२०४९ (१९९२)	110-120	23	तराईमा हिउँदे बालीको रुपमा, असोजदेखि

					मंसिरसम्म र तल्लोपहाडी भेगमा कार्तिकदेखि पुससम्म
3.	डेजिरे	२०४९ (१९९२)	90-120	18	तराईमा हिउँदेबालीको रूपमा असोज र कार्तिक, मध्यपहाड र तल्लोपहाडमा भाद्र र असोज तथा मध्य पहाडदेखि उच्च पहाडमा वर्षेबालीको रूपमा माघ र फागुन
4.	जनकदेव	२०५६ (१९९९)	110	39.4	मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्रमा गृष्म ऋतु, उपत्यका तथा तराई क्षेत्रमा शरद ऋतु र कम पानी पर्ने उच्च पहाडी क्षेत्रमा वर्षा ऋतु
5.	खुमल सेतो १	२०५६ (१९९९)	110	38.7	तराई, भित्रीमधेश तथा खोंचहरुमा शरद ऋतु
6.	खुमल लक्ष्मी	२०६५ (२००८)	95	36.2	मध्य तथा उच्च पहाडी भेग — बर्षे बाली सुख्खा उच्च पहाडी भेग — मनसून वाली तराई तथा भित्री मधेश — शरद तथा हिउँदे वाली
7.	आई पी वाई ८	२०६५ (२००८)	120-140	24-28	तराई तथा भित्री मधेश
8.	खुमल उज्वल	२०७१ (२०१४)	110-120	25	मध्य पाहाड

					देखि उच्च पहाडी क्षेत्र
9.	खुमल उपहार	२०७१ (२०१४)	100-120	24	तराई र मध्य पहाडको १२०० मिटर उचाइ सम्म ।
10.	टि पि एस - १ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	110-120	35-40	तराई र मध्य पहाडको सिंचित क्षेत्र
11.	टि पि एस - २ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	110-120	30-35	तराई र मध्य पहाडको सिंचित क्षेत्र

ख) काउली

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	काठमाडौं स्थानीय	२०४६ (१९९०)	110-120	25.0	तराई, पहाड र उच्च पहाड
2.	डोल्पा स्रोवल	२०५१ (१९९४)	110-120	15	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड
3.	सर्लाही दिपाली	२०५१ (१९९४)	55-60	8.0	तराई र मध्यपहाड
4.	एन एस ६० एन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	55-60	26-30	तराई र पहाड
5.	एन एस १०६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70-75	28-34	तराई, पहाड र उच्च पहाड
6.	एन एस ९०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	90-95	40-60	तराई, पहाड र उच्च पहाड
7.	अन्ना ९०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	90	45-56	तराई, पहाड र उच्च पहाड
8.	अन्ना कप, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	60	30	तराई, पहाड र उच्च पहाड
9.	रेनी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	81	36-40	तराई, पहाड र उच्च पहाड
10.	डमी, F1	२०६६ (२०१०)	70	40-44	तराई, पहाड र

	(पञ्जीकरण मात्र)				उच्च पहाड
11.	युमिको , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75	26-30	तराई ,पहाड र उच्च पहाड
12.	स्रो बेष्ट F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70-75	30-40	तराई ,पहाड र उच्च पहाड
13.	हार्डट ईजल्याण्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	50-55	33	तराई र मध्ये पहाड
14.	हार्डट फ्ल्यास F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	110	45	मध्ये पहाड
15.	मिल्कीवे F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	120	52.5	पहाड र उच्च पहाड
16.	कासमिरे F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	110	52.5	तराई र मध्ये पहाड
17.	क्यान्डिड चार्म F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	110	52.5	तराई र मध्ये पहाड
18.	युकोन F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	110	56	तराई र मध्ये पहाड
19.	नेपा हार्डट F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	100	38	तराई र मध्ये पहाड
20.	स्रो क्राउन F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70	22-25	तराई र पहाड
21.	स्रो मिस्टीक F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	80	35-40	तराई र पहाड
22.	स्रो ग्रेस F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	73	35-40	तराई र पहाड
23.	नेपा ६०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	55	26-28	तराई र पहाड
24.	स्रो क्वीन F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	50	20-22	तराई र पहाड

	)				
25.	स्रो डोम F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	85	40-45	तराई र पहाड
26.	स्रो मार्च , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	180	50-55	तराई र पहाड
27.	हार्डिट कप , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	50-55	15-16	तराई र पहाड
28.	हार्डिट किड , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70	18-20	तराई र पहाड
29.	हार्डिट कलाउड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70-75	22-23	तराई र पहाड
30.	हार्डिट डायमण्ड , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	80-85	36	तराई र पहाड
31.	स्रो मून, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	90-100	40-44	तराई र मध्यपहाड
32.	सिल्भरकप ६०, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	50-60	24-30	मध्यपहाड र तराई
33.	सिल्भरमून ६० , F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	50-60	20-26	मध्यपहाड र तराई
34.	रेमी , F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	50-60	24-30	मध्यपहाड र तराई
35.	हार्डिट टप, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	90	44	मध्यपहाड र तराई
36.	सुपर हार्डिट टप, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	95	56	मध्यपहाड र तराई
37.	देवि १, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	95	49	मध्यपहाड र तराई
38.	देवि २, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	115	48	मध्यपहाड र तराई

39.	एन २२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	130	60	मध्यपहाड र तराई
40.	मनास्लु, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	80	28	मध्यपहाड र तराई
41.	निम्पु, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	80	28	मध्यपहाड र तराई
42.	ह्वार्ट मुन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	125	48	मध्यपहाड र तराई
43.	८०४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	90	28	मध्यपहाड र तराई
44.	ह्वार्ट स्त्रो, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	55-60	22.9	तराई भित्री मधेस र पहाड
45.	मेघा F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	60-65	40-45	तराई र मध्य पहाड
46.	अल द राउण्ड (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	130	15-20	तराई, मध्य पहाड र उच्च पहाड
47.	स्त्रो वेभ F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	60-65	50-55	तराई र मध्य पहाड
48.	जुली F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	50-55	35-40	तराई र मध्य पहाड
49.	फुजिएमा F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	70-85	35	तराई र मध्य पहाड
50.	खुमल ज्यापू	२०७२ (२०१५)	65-80	29.7	मध्य पहाडी क्षेत्र

(ग) मूला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	मिनोअर्ली	२०४६ (१९९०)	40-45	26	तराई, पहाड र उच्च पहाडको सिञ्चित भूमि
2.	ह्वाइट नेक	२०५१ (१९९४)	60-65	35	मध्यपहाड
3.	प्युठाने रातो	२०५१ (१९९४)	70-80	43	मध्यपहाड
4.	चालीस दिने	२०५१ (१९९४)	35-45	28	तराई र मध्यपहाड
5.	टोकिनासी (पञ्जीकरण मात्र)	२०५१ (१९९४)	52-60	31	११०० मिटरदेखि १७०० मिटरसम्मको मध्यपहाड
6.	धनकुटे (पञ्जीकरण मात्र)	२०५१ (१९९४)	55-60	42	११०० मिटरदेखि १७०० मिटरसम्मको मध्यपहाड
7.	अल सिजन ह्वाइट (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	70	20-30	तराई, पहाड र उच्च पहाड
8.	मिनोअर्ली लड ह्वाइट (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	55-60	20-30	तराई, पहाड र उच्च पहाड
9.	वाइ आर ह्वाइट स्प्रिङ्ग F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	60-65	40-80	तराई र पहाड
10.	मिनोअर्ली लड ह्वाइट F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	55-60	40-60	तराई र पहाड
11.	एनी सिजन, (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	70	40-60	तराई र पहाड
12.	ग्रीन बो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	65	40-60	तराई र पहाड
13.	ट्रपिकल क्रस, F1 (पञ्जीकरण	२०६६ (२०१०)	40-45	40-60	तराई र पहाड

	मात्र)				
14.	ग्रिन नेक, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	40-50	5-7	मध्य,पहाड र तराई
15.	लड ह्वार्ट मिनोड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	60	40-60	मध्य पहाड
16.	सिन्जीन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	65	40-45	मध्य पहाड
17.	बि एन ४२९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	60	40-45	मध्य पहाड
18.	रकि — ४५ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३	45-50 140	44-50 0.8-0.9 बीउ	तराई र मध्यपहाड

(घ) सलगम

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	पर्पल टप	२०४६ (१९९०)	60-70	23	तराई, पहाड र उच्च पहाड
2.	फुयुनोसो , F1, (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	50-60	10-18	मध्यपहाड र तराई

(ङ) रायो साग

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	खुमल चौडापात	२०४६ (१९९०)	50-60	35.0	तराई, पहाड र उच्च पहाड
2.	मार्फा चौडापात	२०५१ (१९९४)	55-65	28.0	मध्यपहाड र उच्च तराई
3.	खुमल रातोपात	२०५१ (१९९४)	60-70	28.0	मध्यपहाड र उच्च पहाड
4.	ताङ्गखुवा रायो	२०५१ (१९९४)	30-36	31.0	११०० मिटरदेखि १७०० मिटरसम्मको

					मध्यपहाड
5.	माईक जायन्ट, (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	35-40	1	तराई र पहाड
6.	रेड जायन्ट, (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	35-40	1	तराई र पहाड
7.	गुजमुज्जे रायो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	240-270	2-Seed 30-Fresh	समुन्द्र सतहबाट १५०० देखि १८०० मिटर सम्मको पहाडी क्षेत्र
8.	डुडे रायो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	240	2-Seed 35-Fresh	समुन्द्र सतहबाट १५०० देखि १८०० मिटर सम्मको पहाडी क्षेत्र

च) प्याज

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	रेड क्रियोल	२०४६ (१९९०)	60	15	तराई, पहाड र उच्च पहाड तीनै भौगोलिक क्षेत्रमा क्रमशः कार्तिकदेखि मंसिर, भाद्रदेखि कार्तिक र फागुनदेखि चैत्रसम्म लगाउने
2.	सुपरेक्स F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	130-150	35-38	तराई र पहाड
3.	टि आई १७२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	130-150	32-35	तराई र पहाड
4.	कास F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	250	60	तराई र पहाड
5.	भेनस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	300	45	तराई र पहाड

	)				
6.	विन्टर सिल्भर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	300	45	तराई र पहाड
7.	नासिक — ५३(पञ्जीकरण मात्र)	२०६८	130-165	16.6-20.0	तराई र मध्य पहाड

(छ) गोलभेडा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	पुसारुबी	२०४६ (१९९०)	60	15.0	तराई र पहाड
2.	रोमा	२०५१ (१९९४)	65-70	12-15	मध्य र उच्च पहाड
3.	मनप्रेकस	२०५१ (१९९४)	80-90	20-40	मध्य र उच्च पहाड
4.	एन.सी.एल. १	२०५१ (१९९४)	65-70	20-30	तराई र मध्यपहाड
5.	सृजना, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70-80	105-110	८०० मि.देखि १६०० मि.तराई: १५० मि. माथि
6.	गौरव ५५५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२००९)	100-105	106	तराई तथा मध्य पहाड
7.	अमिता , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६(२०१०)	95-100	96.2	तराई तथा मध्य पहाड
8.	एन एस ८१५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70-80	80-90	तराई र पहाड
9.	एन एस ७१९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	78-80	80-90	तराई र पहाड तथा रिभर बेसिन
10,	स्वरक्षा , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75-80	80-90	तराई र पहाड
11.	एन एस २५३५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75-80	140-150	तराई र पहाड
12.	एन एस ५३, F1(पञ्जीकरण	२०६६ (२०१०)	80-85	90-100	तराई र पहाड

	मात्र)				
13.	युरेका , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	102	93.7	तराई र पहाड
14.	साभेरा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	105	113	तराई र पहाड
15.	जिको, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	104	140	तराई र पहाड
16.	सेन्स , F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	107	115	तराई र पहाड
17.	सेरेस, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	112	105	तराई र पहाड
18.	स्पेक्ट्रा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	101	122	तराई र पहाड
19.	एस्ट्रा ७१७, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	103	131	तराई र पहाड
20.	नोभा, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	107	152	तराई र पहाड
21.	मारिना, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	105	113	तराई र पहाड
22.	भि एल ४४३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	104	140	तराई र पहाड
23.	माधुरी, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	80	120	मध्यपहाड र तराई
24.	जमुना, F1पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	85	120	तराई तथा मध्यपहाड
25.	माकिस्, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	60-70	30	तराई तथा मध्यपहाड
26.	वपेल, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	85-90	56	तराई, मध्य तथा उच्चपहाड

27.	दलिला, F1(पञ्जीकरण मात्र) o	२०६७ (२०१०)	60-70	30	तराई, मध्य तथा उच्चपहाड
28.	जिना, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	50-55	38	तराई भित्री मधेस र पहाड
29.	टी. — ३०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	60-65	57	तराई भित्री मधेस र पहाड
30.	सुर्य — १११ F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	100-105	60.5	तराई र मध्य पहाड
31.	अमरुता F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	60-70	40-50	तराई क्षेत्र
32.	मिन्टो F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	60-65	100-120	तराई र मध्य पहाड

(ज) गाजर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	नानटिस फोर्टे	२०४६ (१९९०)	90-100	12.0	तराई, पहाड र उच्च पहाड
2.	न्यु कुरोदा, (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	100	50-60	तराई, पहाड र उच्च पहाड
3.	नेपा ड्रिम, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	120	25	तराई र पहाड
4.	सिग्मा, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	120	25	तराई र पहाड
5.	कुरोदा मार्क 2, F1, (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	50-60	5-7	मध्य पहाड र तराई
6.	मस्काडे (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	55-60	70-100	तराई र मध्य पहाड

(झ) बन्दा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	कोपनहेगन मार्केट	२०५१ (१९९४)	70-90	35	तराई र मध्यपहाड
2.	नेपा ग्रिन ७७७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	85-90	75	तराई तथा मध्य पहाड
3.	बिगसन १७१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	95-100	80	उच्च पहाड
4.	नेपा राउण्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	90	75	तराई
5.	सुपर ग्रिन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	90-100	40-50	तराई, पहाड र उच्च पहाड
6.	रेयर बल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	90	36-40	तराई, पहाड र उच्च पहाड
7.	ग्रिन कोरोनेट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75-80	35-38	तराई र पहाड
8.	सुपर कोरोनेट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75-80	32-35	तराई र पहाड
9.	नेपा स्टार, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75-80	22-25	तराई र पहाड
10.	टि ६२१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	55-60	18-20	तराई र पहाड
11.	रुबि किड, F1 ज्ञ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75	22-25	तराई र पहाड
12.	समर क्रस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	53-58	45-60	तराई र पहाड
13.	ग्रिन च्यालेन्जर F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	60-65	45-60	तराई र पहाड
14.	ग्रिन हिरो, F1	२०६६ (२०१०)	53-58	45-60	तराई र पहाड

	(पञ्जीकरण मात्र)				
15.	नेपा म्याजिक, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	60-65	45-60	तराई र पहाड
16.	बोनस, F1 – पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	80-85	60-70	तराई र पहाड
17.	गोल्डेन बल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	48-53	45-60	तराई र पहाड
18.	क्षितिज, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	53-58	45-60	तराई र पहाड
19.	ऋषि, F1 पञ्जीकरण मात्र	२०६६ (२०१०)	60-65	45-60	तराई र पहाड
20.	ग्रीन क्राउन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	75-80	20-25	मध्य पहाड
21.	ग्रीन टप, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	110	48	मध्य पहाड र तराई
22.	एन एस आर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	100	42	मध्य पहाड र तराई
23.	के एफ ६५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	95	39.2	मध्य पहाड र तराई
24.	एन ७६६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	100	48	मध्य पहाड र तराई
25.	एन वाई सि आर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	100	48	मध्य पहाड
26.	ग्रीन हट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	75-80	50-60	तराई, पहाड र उच्च पहाड
27.	वाई आर होनाम, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	75-80	50-60	तराई, पहाड र उच्च पहाड
28.	एशिया एक्प्रेस, F1(पञ्जीकरण	२०६७ (२०१०)	55	40-50	तराई र मध्य पहाड

	मात्र)				
29.	सि.जे. एन. — १२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	75-80	49.3	तराई भित्री मधेस र पहाड
30.	एशिया क्रस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	50-55	39.2	तराई भित्री मधेस र पहाड
31.	जेनिथ F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	55-65	40	तराई
32.	फुटोस्की F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	90	30-45	तराई, मध्य पहाड

(ज) तनेबोडी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	खुमल तने	२०५१ (१९९४)	60-70	4.5	तराई र मध्यपहाड
2.	सर्लाही तने	२०५१ (१९९४)	50-60	7.0	तराई र मध्यपहाड
3.	चन्द्रा ०४१, (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	48	33	तराई र मध्यपहाड
4.	कर्मा स्टीकलेस (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	45	15	तराई र मध्य पहाड
5.	एनओ — ३२४ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	60-65	4.6	तराई, मध्य पहाड र उच्च पहाड
6.	सीला —४६४ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	35-40	5	तराई र मध्य पहाड

(ट) घिउ सिमी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	त्रिशुली सिमी	२०५१ (१९९४)	70-75	14.0	मध्य र उच्च पहाड

2.	झांगे सिमी	२०५१ (१९९४)	50-55	9.0	तराई र मध्य पहाड
3.	मन्दिर (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	46	12	तराई र मध्यपहाड

(ठ) केराड

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	सर्लाही आर्केल	२०५१ (१९९४)	60-65	5-7	तराई, मध्य र उच्च पहाड
2.	न्यू लाईन	२०५१ (१९९४)	85-90	6-8	तराई र मध्य पहाड
3.	सिक्किमे	२०५१ (१९९४)		25-30	तराई, मध्य र उच्च पहाड

(ड) भेडे खुर्सानी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	क्यालिफोर्निया	२०५१ (१९९४)	80-90	16-20	तराई, मध्य र उच्च पहाड
2.	सागर (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	65-75	36	तराई र मध्यपहाड
3.	एन एस ६३२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	65	44-50	तराई र पहाड

(ढ) खुर्सानी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	ज्वाला	२०५१ (१९९४)	60-70	25-30	तराई, मध्य र उच्च पहाड
2.	कर्मा ७४७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70	40	तराई र मध्यपहाड
3.	कर्मा ७७७, F1	२०६६ (२०१०)	65	60	तराई र पहाड

	(पञ्जीकरण मात्र)				
4.	नेपा हट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	120	40	तराई र मध्यपहाड
5.	अन्ना ३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70-75	40-44	तराई र पहाड
6.	एन एस १७०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75-85	80-90	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरु
7.	एन एस ११०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70-80	70-74	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरु
8.	गोली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70-80	70-76	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरु
9.	आकास, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75-85	50-56	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरु
10.	बिग मामा ३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	95	50	तराई र पहाड
11.	ओमेगा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	115	50	तराई र पहाड
12.	सुपर तारा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	118	40	तराई र पहाड
13.	मार्शल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	115	35	तराई र पहाड
14.	सुद्र, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	65	49.3	तराई भित्री मधेस र पहाड
15.	प्रिमियम F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	80-85	25-30	तराई र मध्य पहाड
16.	नैना F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	80	40-45	तराई र मध्य पहाड

(ण) भण्टा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	नुर्की	२०५१ (१९९४)	60-65	25-30	तराई र मध्य पहाड
2.	एन एस ७९७ , F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	55-60	30-40	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरु
3.	अर्का केशव (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	70-75	20-24	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरु
4.	अन्ना ८०६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	64	40-45	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरु
5.	रुनाको, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७(२०१०)	60-70	10	तराई, पहाड र उच्च पहाड
6.	मायालु — ५५५ F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	75	45	तराई र मध्य पहाड
7.	साम्ली F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	45-50	50	तराई
8.	आशा F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	60-65	60-70	तराई र मध्य पहाड

(त) धिरौला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	कान्तिपुरे	२०५१ (१९९४)	110-120	15-18	मध्य पहाड
2.	न्यु नारायणी, F1 (ञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	45	13	तराई र मध्यपहाडका
3.	गिता, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40	38	तराई र मध्यपहाडका

4.	एन एस ४४५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-45	24-36	तराई र मध्यपहाड
5.	एन एस ४४१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-45	20-30	तराई र मध्यपहाड
6.	निशा — ७७७ F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	45	40	तराई र मध्य पहाड
7.	सरिता F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	45-50	50-70	तराई
8.	सिन्धु F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	50-60	50-70	तराई

(थ) काँक्रो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	कुश्ले	२०५१ (१९९४)	75-80	15-18	तराई र मध्य पहाड
2.	एन एस ४०४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	30-35	2.4-3.2	तराई र पहाड
3.	एन एस ४०८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	43-45	4	तराई र पहाड
4.	चाँदनी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	36	58	मध्यपहाड
5.	सिमरन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35	63	मध्यपहाड
6.	मलिका ९९९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	37	58	तराई
7.	कोपिला, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35	65	तराई र मध्यपहाड
8.	कर्मा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35	63	तराई र मध्यपहाड

	)				
9.	गौरी ७५७, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35	63	तराई र मध्यपहाड
10.	हिमाल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35-37	60	मध्यपहाड
11.	गरिमा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	45-48	55	तराई र मध्यपहाड
12.	मनिषा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35	60	मध्यपहाड
13.	सन्जय, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35-37	61	मध्यपहाड
14.	सालिनी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	36-46	54	तराई र मध्यपहाड
15.	सिता ८८८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	34	66	मध्यपहाड
16.	रमिता, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35-38	63	मध्यपहाड
17.	पार्वती ४७८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35	60	मध्यपहाड
18.	शाहिनी १, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	36	68	तराई
19.	शाहिनी २, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	37	68	तराई
20.	निन्जा १७९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35	63	तराई र मध्यपहाड
21.	नेपा टुसी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-45	15-18	तराई र पहाड
22.	नेपा टुसी ००५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-50	18-20	तराई र पहाड

23.	नेपा टुसी १०३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-50	18-20	तराई र पहाड
24.	डयाडी २२३१, F1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35	30-40	तराई र पहाड
25.	लक्की स्टार, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35	30-40	तराई र पहाड
26.	डाइनेष्टी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	42	40-60	तराई र पहाड
27.	बेली F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40	50-70	तराई र पहाड
28.	म्याजेष्टी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40	50-70	तराई र पहाड
29.	हिमालय, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	45	63.7	मध्य पहाड र तराई
30.	हिरो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	47	70	तराई
31.	जुबोराज ४११, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	45	76.5	मध्य पहाड र तराई
32.	कानेना, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	35-40	15-20	मध्य पहाड र तराई
33.	कासिन्दा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	35-38	15-20	मध्य पहाड र तराई
34.	एल. — ३३३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	52	27.1	तराई भित्री मधेस र पहाड
35.	राजा F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	45	65	तराई
36.	मालिनी F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	43-45	45-48	तराई

37.	एनओ— १२९ F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	55	32	तराई र मध्य पहाड

(द) स्कास फर्सी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	असारे स्कास	२०५१ (१९९४)	60-80	97.8	तराई र मध्य पहाड
2.	अन्ना १०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	65-70	40-45	तराई र पहाड
3.	अन्ना २०२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	65-70	36-40	तराई र पहाड
4.	अन्ना ३०३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	65-70	40	तराई र पहाड
5.	सनी हाउस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	50-52	51.8	तराई र पहाड
6.	दुरु ग्रीन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	38-43	29	तराई र पहाड
7.	सोन्डो भि, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	38-43	25	तराई र पहाड
8.	लड ग्रीन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	53-58	25	तराई र पहाड
9.	हनि डेजर्ट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	90-95	18	तराई र पहाड
10.	डेभिन्च (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	60-75	105	मध्य पहाड र तराई
11.	स्टार व आई जुकिनी(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	50-55	110	मध्य पहाड र तराई
12.	ग्रे जुकिनि (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	45	80	तराई र मध्य पहाड

(ध) स्वीस चार्ड

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	सुसाग	२०५१ (१९९४)	60-70	20-35	तराई, मध्य र उच्च पहाड

(न) तीते करेला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	हरियो करेला	२०५१ (१९९४)	90-100	20-25	तराई र मध्य पहाड
2.	चन्द्रा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	48-50	19.8	तराई र मध्यपहाड
3.	लक्ष्मी ५५५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	50	28	तराई, मध्यपहाड तथा उच्च पहाड
4.	पिपल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	50	20.9	तराई, मध्यपहाड तथा उच्च पहाड
5.	शिव, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	48-50	21.4	तराई
6.	सेती ४४४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	46-48	26.9	तराई, मध्यपहाड तथा उच्च पहाड
7.	कोमल F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	48-50	35.6	तराई, मध्यपहाड तथा उच्च पहाड
8.	गंगा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-45	24	तराई
9.	सम्बुद्धि, F1 पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	48-50	35.8	तराई, मध्यपहाड तथा उच्च पहाड
10.	हिरा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	48-50	24.3	तराई
11.	एन एस ४५३, F1 (पञ्जीकरण मात्र	२०६६ (२०१०)	40-50	40-45	तराई, र पहाड

	)				
12.	एन एस ४५४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-50	40-45	तराई र पहाड
13.	एन एस १०२४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-50	40-45	तराई र पहाड
14.	एन एस ४३१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-50	40-45	तराई र पहाड
15.	एन एस ४३४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-50	44-48	तराई र पहाड
16.	एन एस ४३३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-50	40-45	तराई र पहाड
17.	पाली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	40-50	45-50	तराई, पहाड र उच्च पहाड
18.	केशव —७७७ F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	50	28.5	तराई र मध्य पहाड
19.	हरीत F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	60-70	30-35	तराई र मध्य पहाड
20.	रमन F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	60-65	35-40	तराई
21.	माया F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	45	40-45	तराई र मध्य पहाड

(प) रामतोरिया

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	पार्वती	२०५१ (१९९४)	50-60	12-16	तराई, मध्य र उच्च पहाड
2.	अर्का अनामिका	२०६६ (२०१०)	40-45	24-32	तराई,

	(पञ्जीकरण मात्र) OP				मध्यपहाड र उच्च पहाड
3.	जया F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	45-50	13-20	तराई

(फ) पालुङ्गो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन÷हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	हरिपाते	२०५१ (१९९४)	40-45	12-16	तराई, मध्य र उच्च पहाड
2.	डब्लु किड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	120	18-27	तराई , र पहाड
3.	एशिया डोड चो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	50-60	10-18	मध्य पहाड र तराई
4.	एशिया वोल डोड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	50	10-18	मध्य पहाड र तराई

(ब) ब्रो काउली

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	ग्रीन डोम ११५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	115	20-24	तराई पहाड तथा उच्च पहाड
2.	ग्रीन डोम ८०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	80	18-24	तराई ,मध्यपहाड तथा उच्च पहाड
3.	ग्रीन पारासोल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	73	30-32	तराई ,र पहाड
4.	प्रिमियम क्रप, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	60-65	21-23	तराई ,र पहाड
5.	सेन्ताउरो, F1	२०६६ (२०१०)	68	22-25	तराई ,र पहाड

	(पञ्जीकरण मात्र)				
6.	ग्रीन पिया, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	85	16-17	तराई, र पहाड
7.	साकुरा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	95	10-12	मध्य पहाड
8.	एभरेष्ट ग्रीन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	95	25-30	तराई र मध्य पहाड
9.	किङ डोम, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	85-90	16-24	तराई र मध्य पहाड
10.	अर्ली यु, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	60-65	12-18	तराई र मध्य पहाड
11.	नोक गक, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	85-90	16-24	तराई र मध्य पहाड

(भ) तर्बुजा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	लक्ष्मी ७४७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	70-75	20.5	तराई
2.	लक्ष्मी ७६७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75-80	30.5	तराई
3.	मस्ताना F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	65-70	70-80	तराई

(म) फर्सि

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	सोनार ०२२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	75-80	55	तराई

(य) लौका

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	काभेरी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	45-50	40-50	तराई ,र पहाड
2.	एन एस ४२१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	45-50	44-56	तराई ,र पहाड
3.	एन एस ४४३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	43-50	30-40	तराई ,र पहाड
4.	अनमोल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	60	12	तराई, पहाड र उच्च पहाड
5.	धारा F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	55-65	50-70	तराई तथा पहाड

(र) पाटे घिरौला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	हयु क्यु ५०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40	23	तराई ,र मध्यपहाड
2.	भिसेट सि सि १६५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	35-40	30	तराई ,र मध्यपहाड
3.	एन एस ४०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-45	44-48	तराई ,र पहाड

(ल) धनिया

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	लोटस (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-50	11.8	तराई ,र मध्यपहाड

	) OP				
2.	सुरभी (पञ्जीकरण मात्र) PO	२०६६ (२०१०)	35	16-20	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड
3.	अमेरिकन लङ्ग स्ट्यान्डीड (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	45-50	12.2	तराई र मध्य पहाड
4.	एक्स एम एल एनओ —४६५ F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	35	7.2	तराई, मध्य पहाड र उच्च पहाड
5.	रामसेस F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	50-60	6-7	तराई र मध्य पहाड

(व) चिचिण्डा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	कर्णाली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	45	30	तराई र मध्यपहाड
2.	हरियाली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	50	30	तराई रमध्यपहाड

(श) कुरिलो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	मेरी वाशिङटन ५०० डब्लु, (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	210	6	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड

(ष) पार्सले

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	पार्सले ग्रीन कारपेट (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	60-65	1	तराई र पहाड
2.	सोइ सिम (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	60-65	2	तराई र पहाड
3.	सेलेरी उताह टल ग्रीन (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	70-80	1	तराई र पहाड

(स) ग्यांठकोपी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	नेपा बल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	40-50	15	तराई, र पहाड
2.	सम्राट (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६७ (२०१०)	60	15	मध्य पहाड

(ह) पाकचोय

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	टेष्ठी ग्रीन F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	45-50	48-57	तराई र पहाड
2.	चोको(पञ्जीकरण मात्र), OP	२०६७ (२०१०)	40-50	2	तराई र मध्य पहाड
3.	क्यान्टोड हार्डट(पञ्जीकरण मात्र), OP	२०६७ (२०१०)	40-50	2	तराई र मध्य पहाड
4.	एनओ —४१६ F1	२०७० (२०१३)	250	16	तराई तथा पहाड

	(पञ्जीकरण मात्र)				

(क्ष) जिरीको साग

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	ग्रीन स्पान, (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	50-55	4-5	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड
2.	ग्रीन वेभ (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	40-45	1	तराई र मध्यपहाड तथा नदी किनारहरु
3.	न्यु रेड फायर (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	50-55	1	तराई र मध्यपहाड तथा नदी किनारहरु

(त्र) चुकन्दर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	मधुर (पञ्जीकरण मात्र) OP	२०६६ (२०१०)	60-70	24-36	तराई र पहाड

(ज्ञ) चाईनिज बन्दा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	ब्लुज, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	55-60	22-25	तराई र पहाड
2.	विन्टर भिजिटर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	90	90-110	तराई र पहाड
3.	स्प्रीड सन — ६० (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	75-80	20-25	मध्य पहाड

4.	एन ७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	95	42	तराई, र मध्य पहाड
5.	सि आर चुन दे गिल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	65-70	40-50	तराई, र मध्य पहाड

६. घाँसे बाली

(क) जै

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	कामधेनु जै	२०६१ (२००४)	206	51-75	तराई र मध्य पहाड
2.	नेत्र जै	२०६१ (२००४)	197	32-91	तराई र मध्य पहाड
3.	गणेश	२०६९ (२०१२)	217	48-50	तराई देखि मध्य पहाड
4.	पार्वती	२०६९ (२०१२)	207	61-70	तराई देखि उच्च पहाड
5.	अमृतधारा	२०७२ (२०१५)	180-190	36	तराईदेखि मध्य पहाड
6.	नन्दिनी	२०७२(२०१५)	139-190	32-38	तराई र भित्री मधेस

(ख) सेतो क्लोभर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	प्याउली सेतो क्लोभर	२०६९ (२०१२)	222	30-45	मध्य पहाड देखि उच्च पहाड

(ग) बर्सिम

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	बर्सिम ग्रीन गोल्ड	२०७२ (२०१५)	161	72-78	तराई र भित्री मधेस

(घ) राईघाँस

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	धुन्चे राईघाँस	२०७२ (२०१५)	276-284	30-40	मध्य तथा उच्च पहाड

७) फलफूल बाली

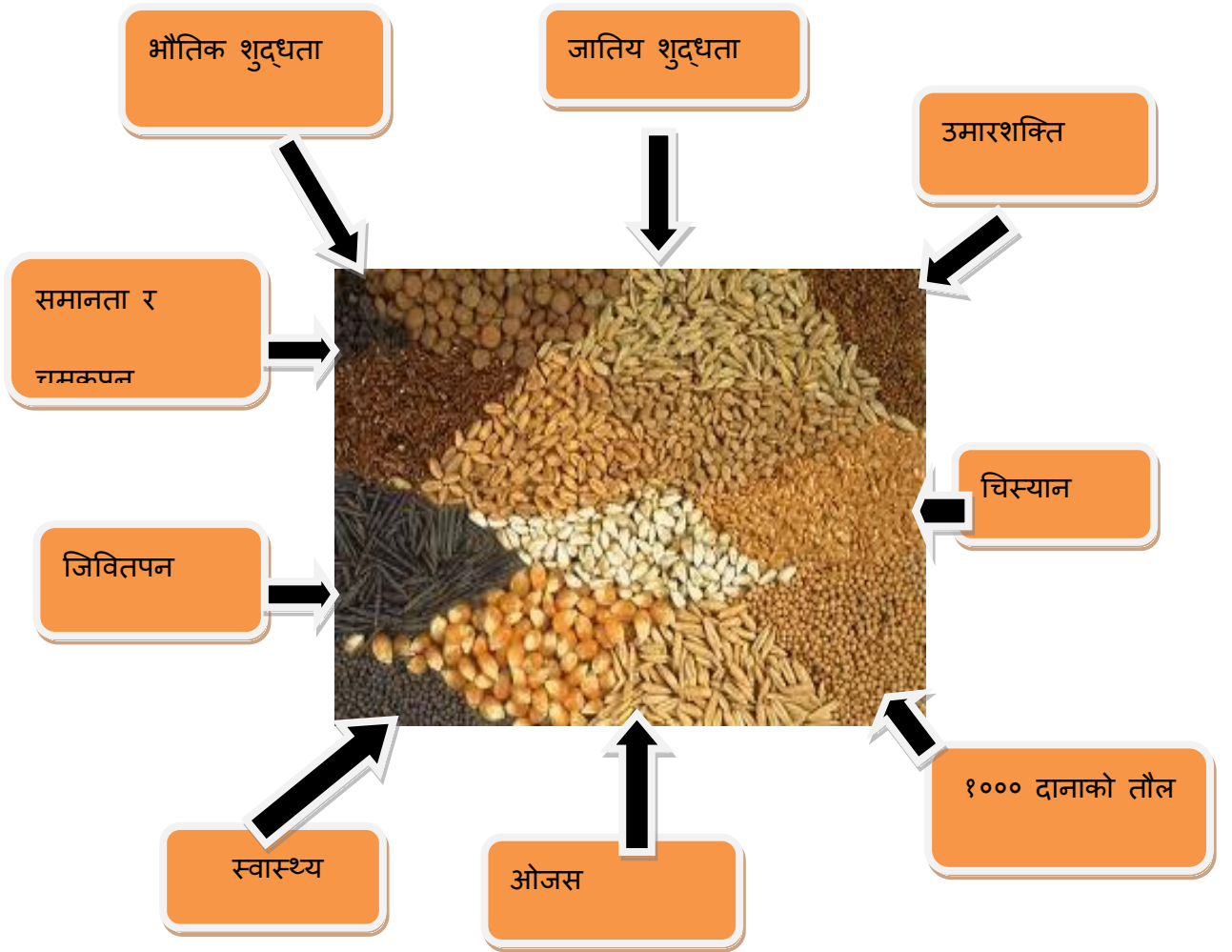
(क) कागती

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
1.	सुन कागती १	२०७२ (२०१५)	३ वर्षमाफल्छ	३४.५	तराई र भित्री मधेस तथा मध्य पहाडको खोच बेशीको पानी नजमे क्षेत्र
2.	सुन कागती २	२०७२ (२०१५)	३ वर्षमा फल्छ	२६.९	तराई र भित्री मधेस तथा मध्य पहाडको खोच बेशीको पानी नजमे क्षेत्र

१.२ गुणस्तरीय बीउका विशेषताहरू एवं नेपालमा बीउको गुणस्तर कायम गर्ने तरिका

गुणस्तर युक्त बीउ बिजन भनेको के हो ?

गुणस्तरयुक्त बीउ भन्नाले कुनै पनि बाली/जातको बीउको बंशानुगत जातिय शुद्धता, भौतिक शुद्धता, उपयुक्त चिस्यान, राम्रो उमारशक्ति, रोग कीरा मुक्त स्वस्थ, समान आकार प्रकार, चमकपन (चित्र १) आदि गुणहरू तोकिएको मापदण्ड अनुसार कायम भएको हुनु पर्दछ । बीउको उत्पादन, संकलन, प्रशोधन, भण्डारण, प्याकेजिङ्ग र विक्री वितरण एवं ढुवानीको क्रममा बीउको गुणस्तर निरीक्षण तथा नियन्त्रणमा विशेष ध्यान पुऱ्याउन सकिएन भने त्यस्ता गुणहरूमा ह्रास हुन जान्छ । अतः गुणस्तरयुक्त बीउ उपलब्ध गराउन बीउ उत्पादक, आयातकर्ता, बिक्रेता र बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण गर्ने निकायको अहम् भूमिका रहन्छ ।

चित्र १. गुणस्तरीय बीउका विशेषताहरू (Seed quality attributes)

नेपालमा बीउको गुणस्तर कायम गर्ने तरिका

नेपालमा बीउ बिजन ऐन २०४५ (पहिलो संशोधन, २०६४) अनुसार गुणस्तरिय बीउको उत्पादन तथा बिक्री वितरणलाई नियमति एवं व्यवस्थित गर्न २ वटा प्रणालीहरू (बीउ प्रमाणिकरण र यथार्थ संकेतपत्र लगाउने) अवलम्बन गरिएको छ । निम्न दुई तरिकाबाट उपलब्ध हुने बीउ बिजनहरूलाई आधिकारिक गुणस्तरयुक्त बीउ मात्र सकिन्छ । बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र र पाँच विकास क्षेत्रमा क्षेत्रीय बीउ बिजन प्रयोगशालाहरूले बीउ बाली खेत निरीक्षण, बीउ परिक्षण तथा बीउ प्रमाणिकरण र गुणस्तर नियन्त्रण कार्यमा सहयोग गर्दै आइरहेका छन् ।

१. बीउ प्रमाणिकरण (Seed Certification)

बीउ प्रमाणिकरण भनेको कुनै सिफारिस जातको बीउ उत्पादन तथा त्यस उपान्तका क्रियाकलापमा आवश्यक रोहवरी र निगरानी राख्दै बीउको गुणस्तरीयताको ग्यारेण्टी गर्नको लागि अपनाइने एक कार्य प्रणाली हो । यसमा बीउ गुण नियन्त्रण निकायले श्रोत बीउ, बीउ बाली, खलिहान, प्रशोधन केन्द्र, भण्डारण आदिको निरीक्षण गरी तयारी बीउको नमुना परीक्षण गर्दछ र तोकिएको गुणस्तरको हदभित्र रहेको विउ लटमा प्रमाणपत्र जारी गर्नुको साथै बीउ वोरामा निसाना सहितको संकेतपत्र राखी सिलबन्दी गर्दछ । बीउ प्रमाणिकरण गर्ने कार्य बीउ बिजन ऐन अनुसार स्वेच्छीक ९ख्यगिलतबचथ० छ । यस पद्धतिमा श्रोत बीउ देखि लिएर उत्पादन पक्ष र बीउ थैलावन्दीसम्म बीउ बिशेषज्ञको निगरानीमा गरिन्छ । यस पद्धतिमा व्यवस्थित तरिकाबाट विभिन्न तहमा अनुगमन एवं परीक्षण गरी गराई खेतमा बीउ बालीको न्युनतम स्तर र बीउ बिजनको न्युनतम स्तर भन्दा माथि रहेको बीउलाई गुणस्तर अंकित प्रमाणिकरणको ट्याग (संकेत पत्र) लगाई बीउको ग्यारेन्टी दिईन्छ । यस पद्धतिमा तीन वर्गहरूको बीउलाई (मुल, प्रमाणित प्रथम, प्रमाणित द्वितिय)मात्र बीउ प्रमाणिकरण निकाय बाट प्रमाणित गराइन्छ भने श्रोतबीउ (प्रजनन बीउ) लाई प्रजननकर्ता बाट नै प्रमाणित गर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

२. यथार्थ संकेतपत्र (Truthful Labeling)

यो पद्धति अनिवार्य (Compulsory) छ । यस प्राक्रियामा बीउ प्रमाणिकरणमा जस्तै हरेक पक्षमा बीउ प्रमाणिकरण निकायका बीउ बिशेषज्ञहरूले प्राविधिक निरीक्षण गरिदैन । यस पद्धतिमा बीउ उत्पादक वा बीउ बिक्रेताले बीउको गुणनियन्त्रणको हरेक पक्षमा आफ्नै बन्दोबस्तबाट गरेको हुन्छ । यस किसिमबाट उत्पादन गरिएको बीउ बिक्री गर्दा उक्त बीउको थैलोमा सो बीउको गुणस्तर अनुसार अंकित गरेको यथार्थ संकेत पत्र लगाएको हुनु पर्छ । बीउको उमारशक्ति र भौतिक शुद्धता बीउ गुण नियन्त्रण निकायले बीउ नमुना झिकेर लिई जाँच गर्दछ र राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिले तोकिएको हद भन्दा माथिको गुणस्तरिय बीउलाई यथार्थ संकेतपत्र लगाएर विक्री वितरण गर्न सकिन्छ । यथार्थ संकेतपत्र पहिलो रंगको कागजमा कालो अक्षरले लेखेको हुनु पर्दछ । साथै यस किसिमको बीउको गुणस्तर सम्बन्धी जिम्मेवारी बीउ विक्रेता वा बीउ उत्पादक नै हुन्छ । बीउको गुण नियन्त्रकले यस्ता संकेतपत्र लगाएर बिक्री भईराखेका बीउको नमुना लिई परीक्षण गरी राखेको हुन्छ । यस्ता बीउमा न्युनतम स्तरभन्दा कम गुणको बीउ बिक्री भई राखेको खण्डमा बीउ बिजन ऐनमा तोकिएबमोजिम रोक्का गरी सजाय हुन सक्छ । यथार्थ संकेतपत्रमा तपसिल अनुसारको विवरण भरी बीउको थैलो अनुसारको साइजमा प्याकिङ्ग गर्दा स्पष्ट देखिने गरी थैला भित्र हालेर मात्र बीउको बिक्री वितरण गर्नु पर्दछ । यथार्थ संकेतपत्रको लम्बाई १३.५ से.मी., र चौडाई ८.५ से.मी.को हुनुपर्छ ।

संकेत पत्रमा हुनुपर्ने विवरणहरू

१. उत्पादन वर्ष

३. बालीको नाम

५ उमारशक्ति प्रतिशत (न्युनतम)

७. बीउको तौल

२. परीक्षण मिति

४. बालीको जात

६. शुद्धता प्रतिशत (न्युनतम)

८. लोगो